

DWUJĘZYCZNOŚĆ I WYCHOWANIE DWUJĘZYCZNE
z perspektywy lingwistyki i logopedii

Małgorzata Ročławska-Daniluk

DWUJĘZYCZNOŚĆ I WYCHOWANIE DWUJĘZYCZNE
z perspektywy lingwistyki i logopedii

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2020

Recenzent
dr hab. Małgorzata Młynarska, prof. UWr

Redaktor Wydawnictwa
Justyna Zyśk

Projekt okładki i stron tytułowych
Nadia Issa

Skład i łamanie
Urszula Jędrzcza

Publikacja sfinansowana ze środków Dziekana
Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-025-6

Wydanie drugie poprawione

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49; fax 58 551 05 32

Michałowi i naszym kochanym dzieciom

Spis treści

Wprowadzenie	9
1. Zagadnienia wstępne	13
1.1. Wyjaśnienie pojęcia dwujęzyczności i wychowania dwujęzycznego	13
1.2. Rodzaje i kategorie dwujęzyczności	15
1.3. Dwujęzyczny rozwój mowy dzieci z perspektywy historycznej	18
1.4. Język pierwszy (L1) a język drugi (L2)	23
2. Charakterystyka przyswajania języka	28
2.1. Najważniejsze czynniki wpływające na przyswajanie języka	28
2.1.1. Motywacja	29
2.1.2. Zdolność językowa	30
2.1.3. Dostęp do danych językowych	33
2.2. Charakterystyczne cechy procesu przyswajania języka	36
2.2.1. Właściwości strukturalne	36
2.2.2. Tempo przyswajania	37
2.2.3. Stan końcowy procesu przyswajania języka	39
3. Nauczanie dwujęzyczne na etapie przedszkola i szkoły podstawowej	42
3.1. Dziecko w wieku żłobkowo-przedszkolnym i wczesnoszkolnym	42
3.2. Nauczanie dwujęzyczne w Polsce i za granicą	46
4. Dwujęzyczność a przemiany zachodzące w dziecku	55
4.1. Dojrzewanie dziecka do aktywności językowej	55
4.2. Różne rodzaje aktywności dziecka w kontekście dwujęzyczności	67
4.3. Nowe spojrzenie na świadomość językową i terminy z nią związane	77

4.4. Zagadnienia fonetyczno-fonologiczne w dwujęzyczności	85
4.4.1. Rozwój zdolności słyszenia różnic między fonemami	85
4.4.2. Opanowywanie dwóch systemów fonologicznych	92
4.5. Rozwój leksykalny	100
5. Dwujęzyczność a zadania stojące przed nauczycielami i logopedami	107
5.1. Cele edukacji językowej	107
5.2. Dwujęzyczność i zaburzenia mowy	125
5.2.1. Opieka logopedyczna w Polsce	125
5.2.2. Opieka logopedyczna w Niemczech, Wielkiej Brytanii i Holandii	128
5.2.3. Nowe projekty badawcze na temat dwujęzyczności	131
5.2.4. Zadania stojące przed logopedią w XXI wieku – logopedia w fazie przemian	138
6. Badania własne	145
6.1. Wprowadzenie – opis schematu przeprowadzonych badań własnych	145
6.2. Szczegółowy opis badań	146
6.2.1. Seria I	146
6.2.2. Seria II	152
6.2.3. Seria III	156
6.2.4. Seria IV	161
Zakończenie	180
Aneks	
Jean Baudouin de Courtenay, <i>Einige Beobachtungen an Kindern</i>	182
Arkusz zadań dla dzieci z przedszkoli dwujęzycznych (P1, P2)	188
Ankieta dla rodziców dzieci z P1 ($N = 12$), wraz zebranymi wynikami	191
Zestawienie wyników badań serii I	192
Bibliografia	197
Indeks osób	223
Spis rysunków	225
Spis tabel	226